

MISCELLANEA

Dávid Géza

A Szerémi szandzsák bégjei a 16–17. században

Hosszú évek teltek el azóta, hogy elkezdtem gyűjteni a hódoltság kori oszmán tisztségviselők nevét, szolgálati helyét és idejét, valamint a rájuk vonatkozó más adatokat. Tervezett munkám azonban ennél tovább akart menni, s egyszerre kívánta volna bemutatni a szultánok birodalmának közigazgatását, hozzácsatolva a beglerbégek és a szandzsákbégek minél teljesebb listáját, illetve az érintettek pályarajzát, már amennyiben ez lehetséges.¹ Abban az időben indultak vizsgálataim, amikor a török levéltárak egy részét még nem katalogizálták, digitalizálásról természetesen még szó sem volt, ráadásul a helybeni tevékenkedést is megnehezítette, hogy naponta öt defternél többet nem lehetett kikérni, s ennél még jobban, hogy a másolható anyag mennyiségét is erősen korlátozták. Lassan javultak csak a körülmények, nyíltak meg újabb fondok, aztán a kutatóteremben egyre több dokumentum vált számítógépen hozzáférhetővé, s lett mind egyszerűbbé a jutányos árú kópiák készíttetése. Így már gyorsabban gyűltek az adatok, de különféle okok miatt azok feldolgozása és közzététele nem haladt olyan tempóban, mint kellett és szerettem volna. Egyre jobban érzem, hogy morális kötelességem az összeszedetetett anyag közzététele, de életkorom mintha határt szabna ennek. Mégis megpróbálom befejezni a monográfiát, s így vagy úgy hozzáférhetővé tenni. Az alábbiakban abban a formában közlöm a szerémi szandzsákbégeket, ahogyan valamennyi közigazgatási egység esetében már szinte teljesen elkészültek a felsorolások.² Minthogy a 17. századból igen kevés az információnk, ott csak a jóformán mindig egyszeri felbukkanásokat rögzítem, megjelölve, hogy milyen összefüggésben találkozunk a szóban forgó személlyel. Szükségesnek tűnik, hogy valamennyi névjegyzék előtt legyen majd egy rövid bevezető – ezt most jóformán teljesen kihagyom, csupán a szandzsák létrejöttének körülményeire összpontosítok.

*

<https://doi.org/10.24391/KELETKUT.2023.2.113>

¹ Ld. Dávid Géza, *A Simontornyai szandzsák a 16. században*. Budapest, 1982, 22/63. jegyzet; Uő, A magyarországi török archontológiai kutatások lehetőségei (Arad-gyulai szandzsákbégek). *Történelmi Szemle* 36 (1994) 111–114.

² Kicsit bővebben, de lényegében hasonlóan tárgyaltam a hatvani bégeket: Géza Dávid, *The Sancakbeyis of Hatvan in the 16th Century*. In: “Buyurdum ki...” – *The Whole World of Ottomanica and Beyond. Studies in Honour of Claudia Römer*. Ed. by Hülya Çelik–Yavuz Köse–Gisela Procházka-Eisl. (The Ottoman Empire and its Heritage, 78.) Leiden, 2023, 424–450.

A Szerémi szandzsák létrehívásának időpontját nem ismerjük pontosan.³ A második budai beglerbég, Báli pasa szolgálati birtokainak 1542. június közepe körüli állapotokat tükröző felsorolásában „Szerém-sziget”-ként, illetve szerémi kádísággént (*kaza*) szerepel, de szandzsákként nem.⁴ Ugyancsak hiába keresünk szerémi béget a szultáni tanács 1544–1545-ös jegyzőkönyveiben, ott is csak a fenti megjelölés található.⁵ Ezért nem tűnik elfogadhatónak az a megállapítás, hogy a szandzsákot 1543-ban hozták volna létre.⁶ Az is kétséges, hogy mint közigazgatási egység már 1545-től a Budai vilájet része lett volna.⁷ Azt kell mondjuk, 1550 elejéig nincs megbízható forrásunk a szandzsák fennállásáról és annak irányítójáról. Ekkor viszont hiteles dokumentumban, a tartományok és alkormányzóságok vezetőiről készült nyilvántartásban ott látjuk a Szerémi szandzsák élén Jahja béget. A vele kapcsolatban megadott dátum kinevezésének időpontját jelzi. Ettől kezdve viszonylag folyamatosan nyomon követhető, ki lett itt az új bég, hol napra pontosan, hol hozzávetőlegesen. Gyakran az is kideríthető, honnan érkezett, illetve hova távozott. Jelen esetben sajnos nélkülöznünk kell a máskor kisebb-nagyobb számban rendelkezésünkre álló magyar, latin vagy német nyelvű, illetve a helyi török kútföket. Ez utóbbiakból feltehetőleg több is készült, de ezek az idők során valószínűleg megsemmisültek.

³ A térségről 1540-ben készült összeírásban bukkan fel először a Szerémség neve „a Szerém-sziget és Pozsega vilájetje” alakban. Ld. Ahmed Akgündüz, *Osmanlı kanunnâmeleri ve hukuki tahlilleri. V. Kanunî sultan Süleyman devri kanunnâmeleri. II. kısım. Kanunî devri eyâlet kanunnâmeleri.* (Fey Vakfı yayınları, 1. İlmî araştırmalar serisi, 1.) İstanbul, 1992, 328, 330 (faksimile). Ez a megjelölés azonban nem egyértelmű, legalábbis a szandzsák (vagy arab megfelelője, a *liva*) szó nem szerepel benne. Bár nem szögezi le egyértelműen, Nenad Močanin (*Slavonija i Srijem u razdoblju osmanske vladovine.* [Bibliotheca Croatica: Slavonica, Sirmiensia et Baranyensia. Studije, 5.] Slavonski Brod, 2001, 7) ezt kicsit másként látja.

⁴ İstanbul, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri (korábban Başbakanlık Osmanlı Arşivi), Maliyeden müdevver defterler (újabban: MAD.d; a továbbiakban: Maliye defteri) 34, fol. 635v, 636r, 637v. – Hasonlóképpen hiányzik abból a felsorolásból, amely valamikor az 1540-es évek elején készült, és a budai beglerbégséghez tartozó közigazgatási egységeket sorolja fel. İstanbul, Âtîf Efendi Küttüphanesi 1734, fol. 203v. Vö. Dávid Géza, A budai beglerbégek jövedelmei és birtokai a 16. században. *Keletkutatás* 1991. tavasz, 49–50/4. jegyzet.

⁵ Dávid Géza–Fodor Pál, „Az ország ügye mindenek előtt való.” *A szultáni tanács Magyarországra vonatkozó rendeletei (1544–1545, 1552).* „Affairs of State Are Supreme.” *The Orders of the Ottoman Imperial Council Pertaining to Hungary (1544–1545, 1552).* Budapest, 2005, passim.

⁶ Így gondolja Bruce W. McGowan, *Sirem sancağı mufassal tahrir defteri.* (Türk Tarih Kurumu yayınları, XIV/2.) Ankara, 1983, lx. A szerző erre a kiadványra hivatkozik: *Historija naroda Jugoslavije.* II. Red. Branislav Đurđev–Bogo Grafenauer–Jorjo Tadić. Beograd, 1959, 180–181, 205.

⁷ Ezt állítja Andreas Birken, *Die Provinzen des Osmanischen Reiches.* (Beihefte zum Tübinger Atlas des Vorderen Orients. Reihe B, 13.) Wiesbaden, 1976, 31 (Evljija celebire hivatkozik).

16. századi szerémi bégek

*Jahja bég*Kinevezés: 1550. február 11.⁸Hivatalviselés vége: 1550. április 30.⁹*Ájász pasa¹⁰ fia, Ahmed bég*Kinevezés: 1550. április 30.¹¹Hivatalviselés vége: ismeretlen, 1552. január 12. előtt¹²*Bajram bég (először)*Kinevezés: 1552. január 12. körül¹³Utoljára említik: 1552. november 21.¹⁴

Hivatalviselés vége: ismeretlen

*Ahmed bég*Kinevezés: 1553. január 18.¹⁵

Hivatalviselés vége: ismeretlen

⁸ Feridun M. Emecen–İlhan Şahin, Osmanlı taşra teşkilâtının kaynaklarından 957–958 (1550–1551) tarihli sancak tevcih defteri. *Belgeler* 23 (1999) 62. A Pozsegai szandzsákból tették át.

⁹ Ezen a napon Klisszába helyezték. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Kâmil Kepeci tasnifi (újabbban: KK.d; a továbbiakban: Kepeci) 209, p. 36.

¹⁰ Ájász Mehmed pasa (1483–1539), 1536-tól haláláig nagyvezír.

¹¹ Emecen–Şahin, Osmanlı taşra teşkilâtının kaynaklarından, 62. Előtte Vize alkormányzója volt. Elég váratlan, hogy – egy ettől független bejegyzésben – (egy másik?) Ahmed béget Ibrahim pasa rokonaként említenek korábbi szerémi bégeként. Kepeci 209, p. 36. Amennyiben nem téves ez az egy ponton nemigen olvasható és részben ezért kissé nehezen értelmezhető adat, akkor neki Jahja előtt kellett a Szerémi szandzsákot irányítania.

¹² Az utód hozzávetőleges kinevezési dátuma alapján.

¹³ Dávid Géza–Fodor Pál, „*Ez az ügy fölöttébb fontos.*” *A szultáni tanács Magyarországra vonatkozó rendeletei (1559–1560, 1564–1565).* “*This Affair is of Paramount Importance.*” *The Orders of the Ottoman Imperial Council Pertaining to Hungary (1559–1560, 1564–1565).* Budapest, 2009, 214, Nr. 7. Szolgálati helyére március 16-án érkezett meg. Dávid–Fodor, „*Ez az ügy*”, 402–403, Nr. 165.

¹⁴ Dávid–Fodor, „*Ez az ügy*”, 661, Nr. 364.

¹⁵ Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Timar ruznamçe defterleri (a továbbiakban: Ruznamçe) 11, p. 596. (Ezt a kötetet Simon Éva gyűjtéséből használhattam, amit köszönök neki.) A bejegyzés szerint korábban a Bagdad közeli Hilla, majd Dzsizsán (Dzsisan) (?) szandzsákját irányította, a Szerémségből pedig Hatvanba tették.

Halil bég

Kinevezés: ismeretlen
Említik: 1553. negyedik harmada¹⁶
Hivatalviselés vége: 1554. november 11.¹⁷

Mehmed bég

Kinevezés: 1554. november 11.¹⁸
Hivatalviselés vége: ismeretlen

Musztafa bég

Kinevezés: ismeretlen
Hivatalviselés vége: 1555. december 29.¹⁹

Lütfi pasa²⁰ testvére, Júnusz bég

Kinevezés: 1555. december 29.²¹
Hivatalviselés vége: 1557. január 9.²²

Musztafa bég

Kinevezés: 1557. január 9.²³
Hivatalviselés vége: ismeretlen

Bajram bég (másodszor)²⁴

Kinevezés: ismeretlen
Parancsot kap: 1559. október 18.;²⁵ említik: 1560. augusztus 19.²⁶
Hivatalviselés vége: 1560. december 22.²⁷

¹⁶ Wien, Haus-, Hof und Staatsarchiv, Hungarica, Allgemeine Akten, Faszikel 72, fol. 19r. Korábbi esztergomi bégek mondták, ami helytálló.

¹⁷ Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Mühimme defteri (újabbán: A.DVN.MHM.d; a továbbiakban: Mühimme defteri) 1, p. 174, Nr. 994. Lippára került.

¹⁸ Mühimme defteri 1, p. 174, Nr. 997. Előtte a Koppányi szandzsákot igazgatta.

¹⁹ Kepeci 214, p. 41. Zvornikba (Izvornik) helyezték át.

²⁰ Lütfi pasa (1488 k.–1564), 1539 és 1541 között nagyvezír.

²¹ Kepeci 214, p. 41. Euboiából/Eviából (Agriboz) tette át a székhelyét ide.

²² 1557. január 9-én Janinába küldték alkormányzónak. Mühimme defteri 2, p. 209, Nr. 1495.

²³ Mühimme defteri 2, p. 209, Nr. 1897. A Szerémi szandzsák előtt a Szegedit irányította.

²⁴ A név ritkasága alapján tételezem fel, hogy ő és az előző Bajram ugyanaz. Áll ez későbbi feltűnéseire is.

²⁵ Dávid–Fodor, „Az ország ügye”, 45–46, Nr. 54.

²⁶ Dávid–Fodor, „Az ország ügye”, 118–119, Nr. 167.

²⁷ Mühimme defteri 4, p. 170, Nr. 1760. Vidin élére nevezték ki.

*Dur Ali/Turali bég*²⁸

Kinevezés: 1560. december 22.²⁹

Említik: 1562–1563³⁰

Fogságba esik: 1563 tavaszán³¹

Hivatalviselés vége: ismeretlen

Bajram bég (harmadszor)

Kinevezés: ismeretlen

Említik: 1563. október 9.³²

Hivatalviselés vége: 1563. október 18.³³

Ahmed bég

Kinevezés: 1563. október 18.³⁴

Hivatalviselés vége: ismeretlen³⁵

Bajram bég (negyedszer)

Kinevezés: 1564. július 8.³⁶

Hivatalviselés vége: 1565. május 20.³⁷

²⁸ Róla ld. Miklós Fóti, Biographical Notes on the Life of Turali of Tuzla (*aga, bey and vakıf*). *Archivum Ottomanicum* 40 (2023) 25–34.

²⁹ Mühimme defteri 4, p. 170, Nr. 1762. Előző szolgálati helye Szekszárd volt.

³⁰ Velics Antal–Kammerer Ernő, *Magyarországi török kincstári defterek. I. 1543–1635*. Budapest, 1886, 150.

³¹ Fóti, Biographical Notes, 29.

³² Kepeci 218, p. 32 (újabb számozás szerint: p. 56). Fóti (Biographical Notes, 29) kinevezési dátumnak tekinti, pedig nem az, hanem szolgálati birtokainak kijelölésével kapcsolatos megjegyzés.

³³ Az utód kinevezési dátuma alapján.

³⁴ Kepeci 218, p. 38 (újabb számozás szerint: p. 62). Esztergomból tették át.

³⁵ Úgy tűnik, egy ideig várakozási állományba került, majd 1565. október 6-án Lipppa vezetője lett. Kepeci 75, fol. 55r.

³⁶ Kepeci 74, p. 85.

³⁷ Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Ali Emiri, Kanuni, 292. Szendrőt kapta következő szolgálati helyként, s valószínűleg innen vonult nyugdíjba. Az 1569-es szerémi *timár defteriben* már ilyen státuszban szerepel. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, A.DFE.d 0046, p. 7. Köszönöm Nebojsa Suleticsnek, hogy a szóban forgó összeírás anyagát rendelkezésemre bocsátotta. Maga is hasznosította ezt a kimutatást: Nebojsa Sz. Suletics, *Szremszki szandzsak u XVI. veku*. Doktorszka dizertacija (Univerzitet u Beogradu). Beograd, 2013, 11, 154, 155, 236.

Malkocs bég

Kinevezés: ismeretlen, 1565. május 20. körül³⁸

Parancs címzettje: 1565. július 7.³⁹

Hivatalviselés vége: ismeretlen

Báli bég

Kinevezés: ismeretlen

Parancs címzettje: 1565. október 22.⁴⁰

Említik: 1566. március 9.⁴¹

Hivatalviselés vége: 1567. december 10. körül⁴²

Mehmed bég

Kinevezés: 1567. december 10.⁴³

Hivatalviselés vége: 1569. december 12.⁴⁴

Kászim bég

Kinevezés: 1569. december 12.⁴⁵

Hivatalviselés vége: 1572. május 18.⁴⁶

Mehmed bég

Kinevezés: 1572. május 18.⁴⁷

Hivatalviselés vége: 1573. július 6.⁴⁸

³⁸ Az előd áthelyezésének dátuma alapján.

³⁹ Dávid–Fodor, „*Az ország ügye*”, 304, Nr. 201.

⁴⁰ Mühimme defteri 5, p. 167, Nr. 408; p. 170, Nr. 414. Utóbbi rendelkezés szerint eddigre már megérkezett a szandzsákba, sőt jelentést is tett az uralkodónak.

⁴¹ Kepeci 220, p. 57.

⁴² Maliye defteri 563, p. 48. Mint korábbi szerémi bégre hivatkoznak rá. 1568. február 25-én is neki címeztek egy parancsot (Mühimme defteri 7, p. 321, Nr. 923), valószínűleg tévesen.

⁴³ Maliye defteri 563, p. 51. Addig Ohrid (Ohri) élén állt.

⁴⁴ Maliye defteri 563, p. 47. Ekkor Zvornikba teszik.

⁴⁵ Maliye defteri 563, p. 51. Előző állomáshelye Szkopje (Üszkü) volt. Meglepő módon az egy nappal később (!) datált szerémi *timár defter*-ben már az ő nevén találunk hász-birtokokat. A.DFE.d 0046, p. 1.

⁴⁶ Ezen a napon Skodrába (Iszkenderije) került (Maliye defteri 563, p. 216), onnan pedig 1574. június 29-én a Dukagini szandzsák élére (Uo.).

⁴⁷ Maliye defteri 563, p. 51. Előtte Skodra vezetője volt.

⁴⁸ Az utód kinevezési dátuma alapján.

Mahmúd bég

Kinevezés: 1573. július 6.⁴⁹

Hivatalviselés vége: 1574. augusztus 5.⁵⁰

Ferhád bég

Kinevezés: 1574. augusztus 5.⁵¹

Hivatalviselés vége: 1576. május 26.⁵²

Haszán bég

Kinevezés: 1576. június 11.⁵³

Hivatalviselés vége: ismeretlen

Arszlán bég

Kinevezés: 1578. január 11.⁵⁴

Említik: 1579. május 30.⁵⁵

Hivatalviselés vége: ismeretlen, 1579. december 16. előtt⁵⁶

Mehmed bég

Kinevezés: 1579. december 16.⁵⁷

Hivatalviselés vége: 1581. február 28.⁵⁸

Hüszejn bég

Kinevezés: ismeretlen

⁴⁹ Maliye defteri 563, p. 51. Előtte ő is Skodra vezetője volt.

⁵⁰ Az utód kinevezési dátuma alapján.

⁵¹ Maliye defteri 563, p. 51; Mühimme defteri 25, p. 236, Nr. 2188. Előtte a ruméliai jobb-szárny alajbégi posztját töltötte be. Négy nappal később jutott a hatalmi jelvényekhez. Kepeci 1770, fol. 31r.

⁵² Kepeci 262, p. 22. Ekkor a Szekszárdi szandzsák élére került.

⁵³ Kepeci 262, p. 21. Akkermanból érkezett.

⁵⁴ Uo. A Vidini szandzsák éléről tették át.

⁵⁵ Mühimme defteri 37, p. 224, Nr. 2688.

⁵⁶ Uo.

⁵⁷ Uo. Delvinéből érkezett. A neve itt nincs feltüntetve.

⁵⁸ Wien, Österreichische Nationalbibliothek, Mxt. 597 (Flügel 1387), fol. 263v. Útja a Szigetvári szandzsákba vezetett.

Említik: 1581. november 13.;⁵⁹ 1582. január 19.;⁶⁰ 1584. július 9.⁶¹
Hivatalviselés vége: 1586. november 2.⁶²

Veli bég

Kinevezés: 1586. november 2.⁶³
Hivatalviselés vége: ismeretlen

Hálsiz bég

Kinevezés: ismeretlen
Hivatalviselés vége: ismeretlen; meghalt 1588. július 25.–augusztus 3. előtt⁶⁴

Haszán bég

Kinevezés: ismeretlen
Említik: 1589. február 27.–március 8.⁶⁵
Hivatalviselés vége: ismeretlen

Iszhak bég

Kinevezés: ismeretlen
Említik: 1589. július 14.⁶⁶
Hivatalviselés vége: 1589. szeptember 16.⁶⁷

Jahjali Báli bég fiának, Mahmúdnak⁶⁸ a fia, Zülfikár bég

Kinevezés: 1589. szeptember 16.⁶⁹

⁵⁹ Mühimme defteri 45, p. 315, Nr. 3800.

⁶⁰ Kepeci 7504, p. 83.

⁶¹ Kepeci 244, p. 9.

⁶² Kepeci 262, p. 35. Ekkor a Pozsegai szandzsák vezetője lett. Forrásmegjelölés nélkül kiadta: Tayyib M. Gökbilgin, Prof. Tayyib Okıç ve Bosna-Hersek tarihi, Bosna Eyaleti. In: *Tayyib Okıç armağanı*. Ankara, 1978, XLII.

⁶³ Kepeci 262, p. 21.

⁶⁴ Kepeci 344, p. 28.

⁶⁵ Kepeci 344, p. 427.

⁶⁶ Kepeci 252, p. 9.

⁶⁷ A valószínűsíthető utód kinevezési dátuma alapján.

⁶⁸ Így említi Fodor Pál, A „hitharc oroszlánja”: Jahjapasa-oglu Báli bég (?–1527). Terjeszkedés és tartományi elit az Oszmán Birodalom európai határvidékén a 16. század elején. *Keletkutatás* 2019. tavasz, 63.

⁶⁹ Kepeci 252, p. 80. Kinevezésekor megjegyezték, hogy ugyan a Kruseváci (Aladszahiszár) *livát* kapta, de azt nem akarta elfogadni, minthogy „az nem a mi területünk” (!). Ezt a kérést akceptálták, így jutott a Szerémi szandzsákhhoz. Sajnos itt csak felmenői nevét tüntették fel, az

Hivatalviselés vége: ismeretlen, 1591. szeptember 16. előtt⁷⁰

*Karaferjeli*⁷¹ *Mehmed bég*

Kinevezés: 1591. szeptember 16.⁷²

Hivatalviselés vége: 1593. április 1.⁷³

Ali bég

Kinevezés: 1593. április 1.⁷⁴

Hivatalviselés vége: ismeretlen⁷⁵

Juszuf bég

Kinevezés: ismeretlen

Említik: 1594. április 12–21.;⁷⁶ 1594. június 30.⁷⁷

Hivatalviselés vége: ismeretlen

Kalender bég

Kinevezés: ismeretlen

Említik: 1594. október 6–15.;⁷⁸ 1595. január 22–31.⁷⁹

Hivatalviselés vége: ismeretlen

övét nem. Ezt javadalmainak felsorolásából tudjuk meg, ahol viszont nem tértek ki az őseire. Ruznamçe 107, p. 63–65. Az elmondottakban rejlő bizonytalanságot szerencsésen és meglepetésszerűen oldja fel az az adat, miszerint a raguzaiak némi cukorral ajándékozták meg Zülfikár bég Jahjalit a mohamedán ünnep alkalmából. Molnár Antal, *Egy raguzai kereskedőtársaság a hódolt Budán. Scipione Bona és Marino Bucchia vállalkozásának története és dokumentumai (1573–1595). Eine Handelsgesellschaft aus Ragusa im osmanischen Ofen. Geschichte und Dokumente der Gesellschaft von Scipione Bona und Marino Bucchia (1573–1595)*. (Források Budapest Közép- és Kora Újkori Történetéhez, 2.) Budapest, 2009, 335.

⁷⁰ Az utód kinevezési dátuma alapján.

⁷¹ Előnevét nógrádi bég korából ismerjük. Thury fordítása szerint Pecsevi „Karaferiáliü”, Kjátib cselebi „Karakáriáliü” formában írta. Ld. Karácson Imre, *Török történetírók. III. 1566–1659*. Budapest, 1916, 102, 214. Karaferje a mai görögországi Veria/Verioia törökös neve.

⁷² Ruznamçe 143, szerémi rész, p. 5. A Vidini szandzsákot hagyta maga mögött.

⁷³ Kepeci 253, p. 79. A Nógrádi szandzsák alkormányzója lett.

⁷⁴ Uo. A Nógrádi szandzsákból érkezett. Ehhez a dátumhoz képest kissé váratlan, hogy Ali egy előterjesztésére, amelyet szerémi bégeként írt, már 1593. január 27-én reflektáltak. Kepeci 253, p. 41. Hasonló eset, amikor valaki tényleges pozícióba jutása előtt már az adott helyről küld előterjesztést, ritkán, de előfordul.

⁷⁵ Korábbiként említik 1594. március 4–13. között. Maliye defteri 15567, p. 172.

⁷⁶ Kepeci 344, p. 57.

⁷⁷ Maliye defteri 15567, p. 198–199.

⁷⁸ Kepeci 344, p. 68.

⁷⁹ Maliye defteri 15567, p. 176.

Musztafa bég

Kinevezés: ismeretlen

Említik: 1596. június 8.⁸⁰

Hivatalviselés vége: ismeretlen, 1597. március 10–19. előtt⁸¹

Mehmed bég

Kinevezés: 1598. január 19.⁸²

Hivatalviselés vége: ismeretlen, 1600. december 28.–1601. január 5. előtt⁸³

17. századi szerémi bégek

Ibrahim bég

1609. november 30.

Javadalomügyben való előterjesztését bírálták el ekkortájt.⁸⁴

Haszán bég

1618. június 1.–1619. november 16.

Parancsot kapott, amelyben többek között meghosszabbították szerémségi szolgálati idejét.⁸⁵ Valószínűleg ugyanő működött a szandzsákban a későbbi, 1619-es időpontban is.⁸⁶

Murád bég

1626. szeptember 13–21.

A Szerémi szandzsákot abrakpénzként bírta.⁸⁷

⁸⁰ Maliye defteri 16052, p. 108.

⁸¹ Maliye defteri 16052, p. 109. Ekkor már korábbi bégeként szerepel.

⁸² Kepeci 254, p. 42. Előtte udvari csausként kereste kenyerét.

⁸³ Maliye defteri 15567, p. 110. Ekkor már korábbi bégeként szerepel.

⁸⁴ Mühimme defteri 78, 278. fénykép.

⁸⁵ Mühimme defteri 82, p. 115, Nr. 237. Vö. Ferhad Garlaskan Turanli, Formuvannij ukrajinkozac'ko–krimsz'otatarsz'kogo szozuzu ta morsz'ki pohodi zaporoz'kih kozakiv. *Inteligencija i vlada* 36 (2017) 223/23. jegyzet.

⁸⁶ Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, A.RSK-d.01487, p. 2.

⁸⁷ Maliye defteri 113, fol. 5v.

Ibrahim bég

1627. június 24.

Az addig *zagardzsibasiként* (egy janicsár tiszti rang) szolgáló személyt ezen a napon tették a Szerémi szandzsák élére.⁸⁸ Nem kizárt, hogy azonos a következő vezetővel.

Ibrahim pasa

1630. szeptember 20.–1634. január 21–30.

A korábbi időpontban a központi nyilvántartás szerint ő irányította a szandzsákokat. Két és egyharmad évvel később megerősítették posztján.⁸⁹

Rizván pasa

1635. március 7.

A korábbi temesvári beglerbéget – némi várakozási állományban töltött idő után – ekkor nevezték ki ide.⁹⁰

Ali pasa

1643. április 19.

Eddig a dátumig a Kirkai szandzsák alkormányzója volt. 1644. május 18–27. között posztján megerősítették.⁹¹

Diláver pasa

1644. augusztus 19.

A Pozsegáról letett vezetőt ekkor állították a Szerémi szandzsák élére.⁹²

Ömer aga/bég

1644. szeptember 22.

Az udvari kapuőrök közül választották ki, s bár aga rangját a bejegyzéskor megtartották, minden bizonnyal bégeként szolgált.⁹³

⁸⁸ A.RSK-d.01496, p. 14.

⁸⁹ Kepeci 266, fol. 13v.

⁹⁰ Uo.

⁹¹ A.RSK-d.01512, p. 30.

⁹² Uo.

⁹³ Uo.

Musztafa bég

1646. március 6.–1646. december 9.

A Kirikai szandzsákról letett előljáró ezen a napon került a szandzsák élére.⁹⁴ Idehelyezését 1646. szeptember 29-én ismét bejegyezték – kérdés, melyik a tényleges kinevezési dátum.⁹⁵ December 9-én megerősítették posztján, ám a nevét kihagyták.⁹⁶

Szinánpasazáde Haszán bég

1650. május 24., 1650. június 30.

Az első dátum kinevezésének ideje.⁹⁷ Másodsorra egy technikai részletre utalnak ezzel kapcsolatban.⁹⁸

Musztafa bég

1647. március 8.

A Pozsegáról várakozási állományba küldött illető címzetes kanizsai beglerbégi ranggal kapta meg ekkor a Szerémi szandzsákokat.⁹⁹

Oszmán bég

1650. szeptember 24.

Amikor szultáni kegyben részesült, megjegyezték, hogy már korábban is működött itt.¹⁰⁰

Szultánzáde Mehmed pasa

1651. december 30.

Ez kinevezésének időpontja. Korábban beglerbég volt, de nem tüntették fel, hogy hol.¹⁰¹

⁹⁴ Uo.; A.RSK-d.01517, p. 71.

⁹⁵ A.RSK-d.01517, p. 121.

⁹⁶ A.RSK-d.01517, p. 134. Vö. A.RSK-d.01512, p. 30.

⁹⁷ A.RSK-d.01520, p. 4.

⁹⁸ A.RSK-d.01520, p. 13.

⁹⁹ A.RSK-d.01512, p. 30.

¹⁰⁰ A.RSK-d.01522, p. 28.

¹⁰¹ A.RSK-d.01522, p. 199.

Musztafa pasa

1653. október 6.

Mielőtt a Szerémi szandzsákba került volna, a Bejsehri szandzsákot bírta abrakpénzként.¹⁰²

Csengiogli Ali pasa

1654. június 26.

Mint hercegovinai (Herszek) bég abrakpénzként ekkor kapta meg a Szerémi *livát*.¹⁰³

Ahmed pasa

1660. április táján

Az 1661. április 17-én felfektetett nyilvántartás szerint ez idő tájt ő irányította a Szerémi szandzsákot. Előnevét nem sikerült elolvasni.¹⁰⁴

Ibrahim pasa

1661. november 24.–1663. szeptember 14–23.

A korábbi egri beglerbéget először az Apafi Mihály mellé rendelt oszmán hadak főparancsnokává (*szerdár*) tették, s abrakpénzként jutott a Szerémi szandzsák jövedelmeihez.¹⁰⁵ Később mint az alkormányzóság *mutaszarrifja*¹⁰⁶ kapott parancsot az alá rendelt hadak kapcsán.¹⁰⁷

Ali bég

1683. augusztus 24.–szeptember 22.

A Bécs elleni ostrom résztvevője.¹⁰⁸

¹⁰² A.RSK-d.01526, p. 218.

¹⁰³ A.RSK-d.01526, p. 305.

¹⁰⁴ Kepeci 434, p. 9.

¹⁰⁵ Uo.

¹⁰⁶ E terminus alapjelentése: 'birtokló'. Gyakran a tartományi vezetőket jelöli, máskor nem mindig világos, hogy mit takar. Az előzőek értelmében itt is kissé homályos Musztafa pasa hivatalának mibenléte.

¹⁰⁷ Fekete Lajos, A berlini és drezdai gyűjtemények török levéltári anyaga. I. *Levéltári Közlemények* 6 (1928) 298, Nr. 107.

¹⁰⁸ Budapest, Egyetemi Könyvtár, C. O. 9. fol. 3r.

Píri Hüszejn bég

1692. március 7.

A szandzsák *mutaszarrif*aként bukkan fel, s egy *jük*, azaz 100 000 akcsét kap.¹⁰⁹

Halil bég

Kinevezés: ismeretlen

Említik: 1558. június 6.¹¹⁰

Hivatalviselés vége: ismeretlen

¹⁰⁹ Karácson Imre, *Török–magyar oklevéltár, 1533–1789*. Szerk. Thallóczy Lajos–Krcsmárik János–Szekfű Gyula. Budapest, 1914, 301, Nr. 319.

¹¹⁰ Ruz 11, p. 665.